

10 höstiga saker att göra i din trädgård

Många ser våren som startskottet för trädgårdsarbetet. Men den som fortsätter på hösten har mycket att vinna nästa säsong: tid, pengar, ett mer klimatsmart odlande – och en större, tidigare skörd. Här är experternas tio bästa hösttips.

Text Nora Andersson

Foto: Alamy, Agneta Bergström, Maria Fors Östberg

Det har blivit lite av trädgårds-experten och författaren Sara Bäckmos signum att ta hand om sina odlingar året om – och hon menar att en extra kraftanstängning på hösten verkligen kan löna sig när våren kommer.

Dels går det att förlänga skörden in i de kallare månaderna, dels att så och sätta i förväg för att få en tidigare skörd på vårkanten.

– Då väcks liksom hoppet lite tidigare på året, säger hon.

Det är dessutom klimatsmart att odla under kyligare perioder, eftersom den fuktiga jorden kräver mindre vattning.

Lise-Lotte Björkman, trädgårdsrådgivare på Riksförbundet Svensk Trädgård, ser också hösten som en viktig tid att ta vara på trädgårdens egna resurser, som att fylla på komposten, ta hand om äppelskörden och samla frön.

– Då blir trädgården som ett kretslopp där befintliga resurser får cirkulera, samtidigt som pengar och miljö kan sparas, säger hon.

Här är Sara Bäckmos och Lise-Lotte Björkmans tio hösttips för en härligare vårträdgård.

1 Odl vitlök

Vitlök är en enkel gröda att bli självförsörjande på, men till skillnad från många andra grönsaker ska den sättas på hösten.

– Det är många som missar vitlökståget, säger Sara Bäckmo.

Det viktigaste är att inte använda vitlök från mataffären, eftersom den kan innehålla virus som skadar jorden. Välj i stället ett certifierat och kontrollerat utsäde.

När växtplatsen har förberetts genom ogrärensning och gödsling ska vitlöken sättas när jorden blivit sval. Vänta tills det blivit kallt ute, precis innan jorden fryser.

– Den kan sättas i fryst mark också. Det blir bara lite jobbigare, säger Sara Bäckmo.

Lise-Lotte Björkman påminner också om att även sätta andra löksorter under den tidiga hösten för att få löklandet att blomma i vår, som krokus, narcisser och kejsarkronor.

2 Vintersådd

Sara Bäckmo menar att alla kan lyckas med vintersådd, alltså att så utomhus under vintern. Spenat, kålväxter, rotfrukter, bladgrönsaker och örter passar särskilt bra.

Det är avgörande att växtplatsen förbereds i förväg, eftersom det är svårt att komma åt när marken har fryst. När kylan sedan kommer i december eller januari petar man ner fröerna direkt i den kalla jorden, där de gror när temperaturen stiger till några plusgrader.

– Sedan växer det upp fantastiska grönsaker som man kan skörda väldigt tidigt, innan man annars ens hade hunnit så dem på vårkanten, säger Sara Bäckmo.

Lise-Lotte Björkman, trädgårdsrådgivare på Riksförbundet Svensk Trädgård.

Sara Bäckmo, trädgårdsexpert och författare.

3 Rensa inte för mycket

Detta tips kan låta lite bakvänt, eftersom Sara Bäckmo förespråkar att man ska fortsätta påta på hösten. Men vissa saker mår bäst av att lämnas ifred, som en del av löv och nervissnade växter. Växtmaterialet bildar ett skyddande lager över jorden och fyller en viktig funktion för mikroorganismerna.

4 Flytta in i växthuset

På hösten förvandlas många växthus till ett förråd. Sara Bäckmo tipsar i stället om att flytta in tåliga växter som persilja, grönkål, purjolök, spenat och sallad för att förlänga odlingssäsongen. Lagg på en filt eller fiberduk om det skulle bli riktigt kallt.

– Vissa av plantorna kan till och med övervintra i växthuset och ge en väldigt, väldigt tidig skörd året därpå, säger hon.

5 Så snabba grödor

För den vars gröna fingrar kliar under den mörkaste delen av året tipsar Sara Bäckmo om snabba grödor som ärtskott, krasse, pak choi och andra mikroblad. Dessa brukar vara dyra i matbutikerna, men hemma odlar man dem snabbt och enkelt i små askar – ärtskott kan ge skörd på bara tio dagar. De kan sås på friland i söder, i växthus eller inomhus.

– De här sädderna tycker jag är viktiga också för att hålla motivationen uppe, säger hon.

6 Beskär träd och buskar

Enligt Lise-Lotte Björkman är september och oktober en bra tid att beskära träd, buskar och putsa häckar. Äppelträd mår bäst av en årlig, måttlig beskärning för att undvika vattenskott, och frukttunga grenar kan behöva avlastas. Svarta vinbär ger bäst skörd på yngre grenar, medan de som är fyra år eller äldre tas bort.

– Gör man det nu är jobbet klart till våren, och det är mindre risk att man då river av tidigt svällande blad- och blomknoppar på bärbuskarna, säger hon.

7 Fyll på komposten

Kompostjorden kan ersätta mycket av den säckjord man annars köper. Fyll komposten, som också kan läggas som en limpa direkt på marken, med skörderester, grenflis, jord från krukor och kärl samt de sista gräsklippen, som dessutom påskyndar nedbrytningen.

8 Ta vara på äpplena

Den som har äpplen i trädgården behöver inte köpa frukt på länge, tycker Lise-Lotte Björkman. Äpplen kan mosas, kokas och mustas, och äpplen som man vill lagra kan förvaras i källare, kallförråd eller en isolerad låda utomhus.

– Fallfrukt som inte går att använda behöver heller inte gå till spillo, utan kan grävas ner i komposten, säger hon.

9 Samla frön

Om man planerar att samla frön kan man snart vara självförsörjande på mycket av det man vill odla i sin trädgård, menar Lise-Lotte Björkman. Just nu tipsar hon om att plocka bruna frön från rosenkåra och att ta frön ur favorit-tomaterna innan de hinner ätas upp.

10 Övervintra växter

Många sommarblommor kan övervintras frostfritt. Jätteverbena kan till exempel ställas in innan jorden fryser eller grävas ner i rabatten och täckas med löv. Tåliga perenner som alunrot och kärleksört kan klara vintern i större krukor och pryda entrén igen nästa år.

– Och låt gärna vissnande bladverk på perennerna stå kvar, eftersom de skyddar under vintern, säger Lise-Lotte Björkman.

nora.andersson@dn.se